

Kultur / **Bøger**

I tandhjulsforbindelse med det ukendte

Menneskeløget Kzradock, den vårfriske Methusalem blev udgivet i 1910, men dukkede allerede op som føljetonroman i Maanedts-Magasinet året inden. Omslaget er lavet af illustratoren Valdemar Andersen.

ANMELDELSE / 14.06.17

Louis Levys glemte kortroman *Menneskeløget Kzradock, den vårfriske Methusalem fra 1910, der netop er genudgivet, er en funklende, sort perle af vanvid, der absolut ikke vil sin læser noget godt.*

Theis Duelund

»Fra tid til anden opdager man, at der er bøger, som er skrevet for ikke at blive læst,« skriver filosofen Eugene Thacker. En sådan er *Menneskeløget Kzradock, den vårfriske Methusalem. Af Dr. Renard de Montpensiers optegnelser*. Det er en sjælden type bog, der ikke alene modsætter sig fortolkning, men også håner sin læser for at gøre forsøget. Jo mere man kæmper med løgets seje blade, jo stærkere brænder det i sjælens slimhinder. Nogen kerne når man heller aldrig. *Menneskeløget* rummer ingen svar. Kun en endeløs række af sviende spørgsmål.

Det er takket være forlagene Escho og Sidste Århundrede, at vi har fået en genudgivelse af Louis Levys visionære roman fra 1910, der har været tabt i tiden, siden den blev udgivet. Louis Levy selv blev aldrig en del af den litterære kanon fra første halvdel af det 20. århundrede. Dels var det, fordi han skrev i øst og vest (besynderligt nok er han mest kendt for sine børnerim og den nekrolog Tom Kristensen forfattede ved hans død i 1940) og dels, fordi man ganske enkelt ikke vidste, hvad man skulle stille op med en proto-ekspressionistisk metatekst om tilværelsens meningsløse spiren midt i mellem Martin Andersen Nexø's samfundsrevsende arbejderrealisme og det øvrige folkelige gennembruds jordnære bondefetichisme.

På den måde er genudgivelsen—der er del af Escho og Sidste Århundredes nye serie Grotesker, hvori flere udgivelser af obskure perler fra den danske litteraturarv er planlagt—et interessant indslag i debatten om kulturkanonen. Samtidigt dumper bogen belejligt ned i en tid, hvor litteraturkritikken er besat af at opstille rammer for, hvad litteratur skal og ikke skal forholde sig til. *Menneskeløget* er behageligt hævet over verdslige hensyn som opbyggelighed, identitetspolitik og stillingtagen til samfundets mange onder. Det er ikke en konstruktiv bog. Tværtimod, er det en bog, der ikke vil dig noget godt.

Forklædt i en overnaturlig detektivromans gevandter, kan *Menneskeløget Kzradock* bedst beskrives som en slags åndelig nedstigning til den store, mørke kælder under den menneskelige fatteevnes knirkende gulvbrædder. På et sindssygehospital i Paris foretager overlægen Dr. Renard de Montpensiers seancer med patienten Kzradock, det eponyme menneskeløg, hvis galskab har vist sig at være af overnaturlig karakter. Mediet afslører de første brikker i en grusom mordgåde, der senere skal udspille sig på lærredet i en biograf, hvor doktoren er kommanderet hen af byens politichef. Her støder han på en amerikansk detektiv, der jager den mystiske Lady Florence, som både spøger i romanens periferi såvel som i Kzradocks syner. Herefter eskalerer vanviddet for alvor.

En revolte på galeanstalten får doktoren til at indse, at Kzradock er hans eget fantasifoster. Erkendelsen fører ham til romanens dénouement, der udspiller sig i en hule under Brightons hvide kridtklipper, hvor

han konfronteres af et skelet, der bærer Kzradocks navn, en døvstum hund, en skalperet detektiv, Lady Florence og hendes spøgelsesbarn, og senere et Kzradock-klon, som styres af en manipulerende bændelorm.

Det starter ellers så godt for oplysningsmanden de Montpensieres, der mener, han kan kurere Kzradock, og »da har videnskaben frelst en sjæl!« I modsætning til Kzradock, der påstår menneskeheden er en plante, observerer han med kølig distance sine medmennesker som hjerneløse flokdyr.

Biografgængerne foran lærredet spejles i ørkenfilmens kameler, der skønt de iagttager alt har et »frygteligt sløvt udtryk i øjnene,« mens de »vuggende dyr krænger som dovne sejlere.« Ligeledes gennes patienterne på anstalten sammen som kvæg i haven efter oprøret. »Nogle hujede som vilde dyr, andre sang, skingrende og sørgmodigt klagende,« indtil det utrolige »menneskehav af fortabte skikkelser« pludselig bryder ud i en vanvidsdans dirigeret af Kzradock fra sit vindue.

Først er de Montpensier i sit hovmod hævet over dem alle, som når han farer igennem Paris' gader og lader sig beruse af byens hemmeligheder. »Å ja, jeg kunne tilbringe min tid, mit liv på toppen af en parisisk omnibus. Men min plads er inde i vognen, hvor patienterne sidder.« Med jævne mellemrum taler han også direkte til patienten, som sidder med bogen i hænderne: »Hvem talte jeg egentlig til? Til vanvittige mennesker og til det tomme rum.«

Men mediet Kzradock, der er i »direkte tandhjulsforbindelse med det ukendte« og for doktoren kommer til at repræsentere »selve det uhørte og uerfarede,« knuser hans rationelle verdensbillede. Da han endelig finder menneskeløgets skelet i Brighton åbnes doktoren endegyldigt for den tvivl, der »skal vokse til [hans] sjæls stormagt og herske imperialistisk«—det præsenterer trods alt en del eksistentielle spørgsmål at finde sit egen fantasiskabnings jordiske rester i en hule i England.

Fortællingens rorpind føres af en usynlig hånd, hvis hensigt er lige så uigennemskuelig, som tilværelsens formål. Dr. de Montpensier tror fejlagtigt, han er herre over sin egen skæbne, mens han trækkes rundt ved næsen af et dæmonisk forsyn. Som Kzradock, må han til slut erkende, at »Lydige er vi under spiringens love,« og det koster ham forstanden: »Er der da ingen forskel? Er fornuften kun et disciplineret vanvid, en sindssyg hallucination, der har fået form og under hvis magt vi alle lever? Er fornuften en drøm, skabt af tilfældigheder, gjort brugbar af nødvendigheden?«

Den mystiske Lady Florence, om hvem mysteriet kredser, viser sig også at være en »sindssyg hallucination«. Hun begår selvmord i hulen, fordi handlingen begynder »Gud hjælpe mig at kede publikum, der forlanger endnu flere mord og mystifikationer.« Nogen konklusion på mordgåden i bogens første halvdel, når altså hverken doktoren eller læseren. *Menneskeløget Kzradock* håner begge ved at lokke med en hemmelig indsigt et sted bag målstregen. Men vi når aldrig målstregen. I stedet fanges vi en platonisk hule langt fra den kosmiske indsigts klare lys sammen med en døvstum hund, en sindssyg sindssygelæge og »selve vanviddets gudinde.«

FAKTA*Menneskeløget*

Kzradock fik ingen stor modtagelse i Danmark, men den tyske oversættelse fra 1912 vakte begejstring hos de tyske filosoffer Walter Benjamin og Gershom Scholem. Romanen er genudgivet på tysk i 1987 og udgivet på engelsk i 2010 og 2017, men er aldrig før genudgivet på dansk.

Louis Nicolai Levy (1875-1940) var dansk forfatter og journalist. I dag huskes han, hvis overhovedet, for børnerimet *Søren's Fa'r har Penge*, men han skrev også romaner, skuespil og manuskripter til marionetteater og flere film med Asta Nielsen. Ifølge Tom Kristensen var han »en af de ejendommeligste Skikkelser i den københavnske litterære Verden.«

Bogen er udgivet i samarbejdet mellem forlagene Escho og Sidste Århundrede i deres fælles Serie for grotesker. Seriens fokus er det groteske og bizarre, det fantastiske og morbide.

Menneskeløget
udkommer d. 14. juni
2017 og har efterord af
Mads Peder Lau
Pedersen.

